

ΤΟ ΕΞΑΙΡΕΤΟ ΤΟΥ ΕΠΙΖΩΝΤΟΣ ΣΥΖΥΓΟΥ

Κυριάκος Δημ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
τ. Εφέτης Τακτικής Δικαιοσύνης
Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω

I. ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Κατά το ιστορικό της αγωγής, η πρώτη από τους ενάγοντες εμφανίζεται να είναι μόνη κυρία του επιβατηγού οχήματος υπ' αριθμό κυκλοφ. (*), το οποίο (κατά τους συναφείς ισχυρισμούς της) έχει υποστεί φθορές, λόγω της συγκρούσεώς του με το φορτηγό όχημα υπ' αριθμό κυκλοφ. (**), που είναι ασφαλισμένο στην εταιρία μας. Ειδικότερα, η αντίδικος αυτή προβάλλει ότι το όχημα αυτό αγοράστηκε (με παρακράτηση κυριότητας από μέρους του πωλητή, μέσω δανείου, το οποίο εισέτι εξοφλείται) από κοινού με τον σύζυγό της, (...). Η πωλητήρια σύμβαση αναφέρει ότι συναγοραστές είναι οι τελευταίοι, κατά ποσοστό συγκυριότητας 50% εκάτερος από αυτούς, εξ αδιαιρέτου. Στη συνέχεια απεβίωσε ο σύζυγος της ενάγουσας και αυτή κληρονόμησε ως εξάιρετο κατ' άρθρο 1820 ΑΚ, το ανήκον στον σύζυγό της εξ αδιαιρέτου ποσοστό, διότι προ του θανάτου του, το χρησιμοποιούσε αυτή και το τέκνο της (...) (ο δεύτερος ενάγων) για τις επαγγελματικές και οικογενειακές ανάγκες τους και ειδικότερα, με το όχημα αυτό ο εν λόγω υιός της την μετέφερε από την οικία τους στο κέντρο της (...) (όπου κατοικούν) και ειδικότερα στην αγορά, στο κοιμητήριο, στους διάφορους ιατρούς που την κουράριζαν, στην (...), στην (...) κλπ, δεδομένου του ότι είναι ασθενής και δυσκολεύεται στις μετακινήσεις της. Κατά δε τους περαιτέρω αγωγικούς ισχυρισμούς, το αυτοκινητικό ατύχημα προκλήθηκε από αποκλειστική υπαιτιότητα (αμέλεια) του οδηγού του οχήματος αυτού και συνεπώς, η εν λόγω αντίδικος ζητεί (και) από την εταιρία μας να της αποκαταστήσει ολόκληρη (α) τη ζημία που υπέστη για την αποκατάσταση των φθορών του οχήματός της και (β) την ηθική βλάβη (στενοχωρία) που υπέστη από την στέρηση της χρήσης του οχήματος αυτού επί δίμηνο.

II. ΠΟΤΕ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΤΟ ΕΞΑΙΡΕΤΟ ΤΟΥ ΕΠΙΖΩΝΤΟΣ ΣΥΖΥΓΟΥ

Θεμελιώδης προϋπόθεση να περιέλθει κληρονομαίο κινητό, ως εξάιρετο, στον επιζώντα σύζυγο είναι να έχει επέλθει κληρονομική διαδοχή εξ αδιαθέτου¹. Εξάλλου, κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 1820 ΑΚ, εκείνος από τους συζύγους που επιζεί, παίρνει ως εξάιρετο, ανεξαρτήτως από την τάξη στην οποία καλείται (στην εξ αδιαθέτου διαδοχή), τα έπιπλα, σκεύη, ενδύματα και άλλα τέτοια οικιακά αντικείμενα που τα χρησιμοποιούσαν είτε μόνος εκείνος που επιζεί είτε και οι δύο οι σύζυγοι. Αν όμως υπάρχουν τέκνα του συζύγου που πέθανε, λαμβάνονται υπ' οψιν και οι ανάγκες αυτών, εφόσον το επιβάλλουν οι ειδικές περιστάσεις για λόγους επιεικειάς.

Κατά τη σαφή έννοια της διάταξης αυτής,

(i) υπό τις προϋποθέσεις της ΑΚ 1820, το αυτοκίνητο υπάγεται στην έννοια του εξαιρέτου²,

(ii) για να συνιστά εξάιρετο κάποιο από τα κληρονομαία κινητά οικιακά αντικείμενα, απαιτείται να το χρησιμοποιούσε, εν ζωή του θανόντος, είτε μόνος αυτός είτε από κοινού με τον επιζήσαντα σύζυγό του. Συνεπώς, εν προκειμένω, κατά τα διαλαμβανόμενα στο ιστορικό της ως άνω αγωγής, αληθή υποτιθέμενα, το ανωτέρω όχημα δεν συνιστά «εξάιρετο», κατ'

¹ Λιβάνης, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, υπό το άρθρο 1820 περιθ. αριθ. 15 σελ. 416.

² Βουζίκας, ΚληρΔ, § 30 ΙΙΙ 3. Παπαντωνίου, ΚληρΔ, § 90 ΙΙ σελ. 367. Αστ. Γεωργιάδης, στην ΕρμΑΚ, υπό το άρθρο 1820 περιθ. αριθ. 48.

εφαρμογή του δευτέρου εδαφίου της ΑΚ 1820, διότι δεν πληροί τις προς τούτο προϋποθέσεις το νόμου, αφού θα έπρεπε να το χρησιμοποιούν (κατά τα διαληφθέντα) είτε μόνος ο θανών είτε από κοινού με τον επιζήσαντα σύζυγό του, ενώ εν προκειμένω αναφέρεται στην αγωγή, ότι το χρησιμοποιούσε αποκλειστικά η ενάγουσα και ο συνενάγων γυιός της και

(iii) Σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο της ΑΚ 1820, «Αν όμως υπάρχουν τέκνα του συζύγου που πέθανε, λαμβάνονται υπ' όψιν και οι ανάγκες αυτών, εφόσον το επιβάλλουν οι ειδικές περιστάσεις για λόγους επιεικείας».

Κατά μία άποψη, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, (με την οποία ο νομοθέτης θέλησε να περιορίσει το εξάireτο του επιζώντος συζύγου, χάριν των τέκνων), κατά το μέτρο που υπαγορεύουν οι ανάγκες των τέκνων και αφού ληφθούν υπ' όψιν οι ειδικές περιστάσεις και η επιεικεία, το εξάireτο του συζύγου δεν ισχύει και συνεπώς το συγκεκριμένο κληρονομιαίο πράγμα εξακολουθεί να παραμένει στην κληρονομία³.

Κατ' άλλη άποψη, η έννοια του εδαφίου αυτού είναι ότι τα τέκνα του θανόντος συζύγου δικαιούνται να πάρουν ορισμένα πράγματα από την οικοσκευή, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του δευτέρου εδαφίου αυτής⁴.

Όποια άποψη κι αν υιοθετήσει κανείς, ως ορθή, το αποτέλεσμα είναι ένα : ότι εάν τα τέκνα του θανόντος χρησιμοποιούσαν, κυρίως αυτά, το συγκεκριμένο κληρονομιαίο κινητό, τότε λόγοι επιεικείας, αλλά και η καλή πίστη, επιβάλλει ώστε αυτό να μην αποχωρισθεί από την κληρονομία, ως εξάireτο. Συνεπώς, εν προκειμένω, υπό τα δεδομένα της αγωγής, το αυτοκίνητο δεν αποτελούσε εξάireτο και κατ' εφαρμογή του τρίτου εδαφίου της ΑΚ 1820, αφού ζώντος του διαθέτη δεν το χρησιμοποιούσε αυτός, παρά αποκλειστικά τα τέκνα του, για την άσκηση του επαγγέλματός τους και για να βοηθούν στις μετακινήσεις της την ασθενή μητέρα τους.

Κατ' ακολουθίαν, παρέπεται ότι το ποσοστό συννομής 50% επί του αυτοκινήτου που ανήκε στον αποβιώσαντα, δεν συνιστά εξάireτο για τους ανωτέρω λόγους ώστε η αντίδικος να αποκτήσει εξ ολοκλήρου τη νομή του αυτοκινήτου μετά τον θάνατο του συζύγου αυτής και συνεπώς τούτο διανέμεται στους εξ αδιαθέτου κληρονόμους του αποβιώσαντος (ΑΚ 983) κατά λόγο της μερίδας εκάστου από αυτούς (ΑΚ 1884 εδάφ. α' σε συνδ. με 1813 και 1820 εδάφ. α').

Άρα, η ενάγουσα δεν είναι δικαιούχος ολοκλήρων των ως άνω αξιώσεων που ασκεί με την αγωγή της, παρά μόνον κατά το 50% που της ανήκει, πλέον του κληρονομιαίου ποσοστού της, ως συντρέχουσα με τα τέκνα του αποβιώσαντος στην κληρονομία του, το οποίο ανέρχεται στο ¼ αυτής (ΑΚ 1820 εδάφ. α'). Επομένως, αυτή είναι δικαιούχος ποσοστού (50% + 12,5%=) 62,5 % μόνον.

³ Λιβάνης, ανωτ., υπό το άρθρο 1820 περιθ. αριθ. 27 σελ. 418-419.

⁴ Παπαντωνίου, ανωτ., , § 90 ΙΙ σελ. 367. Φίλιος, ΚληρΔ, § 6 ΙΙ. Λαδάς, σελ. 100 επ.